

Muhafazakâr Değişim

Mesut MEZKİT*

mesutmezkit@gmail.com

Öz

Muhafazakâr Değişimi, hastalıklı bir medeniyet tasavvurundan beklemek, “Modernizm” in tuzağına düşmektir. Zihniyet inkılâbı ithal ve devşirmeci bir sistemle değişimi hayata geçirmedeği gibi kaba softa bir muhafazakârlığı da beraberinde getirecektir. Yeni bir medeniyet inşa ve ihya iddiasında bulunmak, ayakları yere basan petrol zengini ithal mezhebî cereyanlardan irak; gerçek manada yayın kırışını elinde tutan ve çekebildiği kadar gereye çeken (tarihi derinlik); bıraktığında kendi medeniyet değerlerini ileriye fırlatan bir mefkûre, Muhafazakâr Değişimi hazırlayan bir medeniyet tasavvurudur.

Anahtar Kelimeler: Muhafazakar Değişim, muhafazakarlık, değişim, modernizm, İslamcılık, medeniyet

Conservative Change

To expect the strict variation from a civilization envision means that those who expect it are trapped by modernism. The mentality revolution does not make change come to life. Furthermore, it will make a rude conservatism come to life. To claim to build a new civilization, is an envision which is rich in terms of petroleum, away from circulation, who literally holds the reality in his hand and pull his back (the historical deepness.)

Keywords: The Strict Variation, Conservatism, Variation, Modernism, Islamism, Civilization.

*Yazar, mesutmezkit@gmail.com

“Bazan küçük bir hareket, asırlarca sonra doğacak bir inanışı hazırlar ve bir kanaat, bir isyan, bir iman, asırları sarsacak hareketlerin başlangıcı olabilir” (Topçu, 2011:297).

***

“..(B)ir yandan Selçuklu ve Osmanlı'nın ruhunu tevarüs eden, 23 Nisan 1920'de Cumhuriyete giden heyecanı taşıyan, aynı zamanda istikbale bakan Türkiye” (Erdoğan, 2014: 11).

***

Yeni Türkiye'nin gelecek ufku yeni yetme bir devlet felsefesiyle mümkün değildir. Kökleri derinde, çelik çekirdek bir tecrübe ve telâkkînin medeniyet perspektifiyle Yeni Türkiye inşa edilebilir. Bu inşa ve ihya hareketi ithal ve taklit sistemden âzâde kılınmalıdır. Asr-ı saadet devri haricinde başka bir “ideoloji” ya da “ideoloji” haline dönüştürülmüş inanç merkezli “modern reform” hareketiyle peydahlanmış “çevre” islamcılık gibi bir takım kendine münhasır taklitler Yeni Türkiye inşasında ana kaynak olamaz. Olursa, iki medeniyetin bileşkesi bin yıllık Müslüman-Türk Medeniyetini inkâr anlamına gelir. Bir tarafta demir teknolojisini elinde bulunduran devasa Türk Medeniyeti; diğer tarafta ona ruh veren, içinde eriten ve hakiki mânâda medenileştiren İslam'ın bahsettiği derin ve çelik tecrübeyi yok saymak Sünnetullah'a muhalif bir anlayıştır. Bu hususla alâkalı Peygamber Efendimizin (sav) Cahiliye Devri adetlerine bakışı mutlaka incelenmelidir.

***

Bir milletin medeniyet inşasındaki en büyük amil, değişimi gerçekleştirmesidir. Mevcut hâlin devamından yana olan; bulunduğu şartların korunmasına yönelik zihni ve fiilî durum tespiti yaparak hareketsiz kalan milletlerin ileriye dönük gayelerinin olması muhaldir. Değişime direnmek, tekâmüle set çekmek demektir. Tekâmülün engellenmesi ise bir milletin, dolayısıyla bir

medeniyetin geri kalmasına sut aşınmış olunur. Böyle bir düşünceden hareketle yönetilen toplumlar; güdülen cemiyetler olarak temayüz ederler. Mukavemetin bu denli kuvvetli olduğu cemiyetlere refah ve huzurun gelmesi çok zordur. Huzur ve refaha erişememiş cemiyetin fertleri ise kendi dışındaki her şeye kapalıdır ve en ufak bir kıpırdanmaya sert tepkiler verirler. Tedhişçilik, böyle halkların müracaat edecekleri yegâne güçtür. Tekâmül edememiş milletler (toplum) iktisadi, sosyal, kültürel ve yönetim açısından zamanın dışında bir anlayışa sahiptirler. Bu milletler geri kalmışlık saikiyle aksül amelde bulunacaklardır. Böyle kişilerden teşekkül etmiş, yani ruhi yönden tatmin olamamış; maddî açıdan da ihtiyacı olan insanlar yığınından hoş olmayan işlere tevessül edenler türeyecektir.

İnanç birliği ile bütünlüğünü muhafaza eden, kavmiyet ile sentezi yapılan; ama altında çapanoğlu aranmasına bahane teşkil edecek gelişmelere zemin hazırlayan amillerin meydana cirit atması, hamle yapacak cemiyetin kafasını dışarıya çıkarıp tabii bir refleksle geri çeken bir civcivin halini andırmaktadır. Güvensizlik duygusu had safhadadır. İtimat telkin edici bilgi ve bundan meydana gelen fiillerin olmaması veya toplumun tabii seyrine muhalif ifadelerin hâkimiyeti “acaba”ları tezahür ettirmektedir. Böyle toplumlar, mukaddesatına bağlıdır. Kuvvetli bir rabita ile bağlandıkları kutsî kıymetlerine hâle geleceği fikriyle hareket etmektedirler. Bunda da haklı oldukları; yapılan “değerlerinden arındırma” politikalarından bellidir. Zira değişim adına teşebbüste bulunulan her fikrî akım ve bunun neticesinde cereyanın işbaşında fiiliyata dökülmesi; inandığı değerlere “saldırı” var hükmünü verdirmektedir. Asırlardır hemhal olduğu, müşterek buluşma zemini kabul ettikleri, “ırkî” farklılıkları ayırışmaya temel teşkil etmediği “inanç” birliğinin zedelendiğini düşündüren masa başı mühendisliği, cemiyetin mutabakatsız

kalmasına sebebiyet verir. Mutabakat kültürünün mevcut olmamasının tesisi; halk hareketlerinin direnmesine, muhafaza duygusuna meşruiyet kazandırmıştır. Geçici bir fetret devrin yaşanması, dâhili ve harici toplum mühendisliğinin had safhada olması, inancı muhafaza uğruna; sapmalara vasat hazırlamıştır.

Meseleye, zamana mukavemet göstermek zaviyesinde bakıldığında değişimi engelleyici bakış açısını sergilemiş oluruz. Zikrettiğimiz hususlar beynelmilel bir toplumun umumi resmidir. Ancak, günümüzde muhafazakârlığı değerlendirmeye tabi tutarken “Batı” odaklı bir teşhisle meseleye yaklaşıldığı için fikri vasatın şirazesini kaçırmış oluyor.

Muhafazakâr Değişimi, hastalıklı bir medeniyet tasavvurundan beklemek, “Modernizm”- in tuzağına düşmektir. Zihniyet inkılâbı ithal ve devşirmeci bir sistemle değişimi hayata geçirmedeği gibi kaba softa bir muhafazakârlığı da beraberinde getirecektir. Yeni bir medeniyet inşa ve ihya iddiasında bulunmak, ayakları yere basan petrol zengini ithal mezhebî cereyanlardan ırak; gerçek manada yayın kirisini elinde tutan ve çekebildiği kadar gereye çeken (tarihi derinlik); bıraktığında kendi medeniyet değerlerini ileriye fırlatan (İlây-ı kelimetullah: “Yâ Rabbi! Önüme şu deniz çıkmamış olsaydı senin adını götürülebilecek en uzak mekânlara ve insanlara ulaştırırdım” ülküsü) bir mefkûre, Muhafazakâr Değişimi hazırlayan bir medeniyet tasavvurudur.

Yayın kendi elimizde okun hedefte; dolayısıyla, nasıl bir değişim olmalı sualinin cevabı için değerli ilim adamı ve mütefekkir Nurettin TOPÇU’nun tahlili bu noktada önem arz etmektedir:

“Eski zihniyetin sahipleri, gerçekten ölümsüz bir zihniyetin sahibi idiler. Lakin o ruhun, dünya hayatında kazanması lazım gelen şekillerin bize ait, bizim değişen hayatımıza ait olması ve bizim aklımızın makasıyla biçilmesi icap ediyordu. Yeni bir

içtimaî hayat ve aile anlayışına, yeni bir hukuk görüşüne ve yepyeni bir ilim zihniyetine, eskisinden mutlaka başka olacak bir ekonomi sistemine sahip olmamız gerektiğini eskiler anlayamıyorlar; işte yenilik taraftarlarının haklı oldukları nokta burasıdır. Eski şekillere tıpkısı tıpkısına benzemede mânasız ve hikmetsiz bir keramet arayan muhafazakârların bu hastalıklı zaafı, inkılâpçı geçinen davasız mücahitlerin en büyük kazancı, en keskin silâhı ve tezyiften öteye gidemeyen üslûplarının tek sermayesidir. Bu kuvvetlerin birincisi, kalabalık halk kütlesiyle onların çocukları olduklarını inkâr etmeyenlerin ikincisi ise sözde münevverlerle serbest neşriyat şampiyonlarının ve kökleri yabancı ülkelerde bulunan içtimaî teşekküllerin kuvveti olmaktadır.

Devrimizin muhteşem mânası, bu iki kuvveti aynı ölçüde silahlarla hayat sahnesine çıkarmış olmasıdır. Sık sık çarpışma denemelerini tekrarlayan bu iki kuvvetten ikisinin de yarının hayatını hazırlamaya değerli olmadığı meydandadır. Bu safların ikisini de kendi yerlerine iade ederek hayata hâkim olması lâzım gelen üçüncü kuvvet, muhafazakârlıkla inkılâpçılığın hakikî değerlerini bilen, Müslüman Türk’ün mâzisine bağlı, gözleri durmadan akan hayata çevrilmiş bir hikmetin meşalesini hazırlamaktadır. Hikmetlerin insan için olduğunu bilen bu kuvvetin sahipleri, millet ağacının değişmeyen köklerini gözden kaybetmedikleri gibi onlar, her mevsimde yeniden yeşeren meyvasının mütemadî (aralıksız) hayat üsaresiyle (öz su) değişmede olduğunu idrâk edenler ve kökleri kurutulmuş bir ağacın çiçeklenerek meyva veremeyeceğini de hakkile anlayanlardır. Bin yıllık mâzimizin ruhunu itinâ ile muhafaza edecek olan bu hikmetin sahipleri, o mâziden her günün hayatına uygun aşığı yapmasını bilen sanatkârlardır. Yarının sahipleri, öyle zannediyoruz ki, bu hakikati ortaya koydukları zaman, eski ile yenisinin taassup ve sapkınlık malûlleri de, gerçek dâvanın birer birer kazanılmış mücahitleri safına kolaylıkla geçebileceklerdir. Elverir ki onlar, taassup

sahiplerini taassuplarından tedavi ederken yaralarını incitmemesini, put kıranları insafa dâvet ederken baltalarını sükûnet ve aklın ihtarına itaatle bir kenara bıraktırmasını iyi bilsinler. O zaman hep birlikte yeni ve gerçek inkılâplara hazırlanacağız” (Topçu, 2011: 324-325).

Taassup derecesindeki korumacı anlayıştan ve soysuzlaşmacı değişmeden asıl olan kendi tekâmülümüze dönersek; meseleye bakış açımızın mahalliyattan umumiyete atf-ı nazar olacaktır. Bizim değişime bakışımız batının geçtiği safhalardaki muhafazakârlığın direnme noktasından olursa hatalı tarafta kürek çekmekle meşgulüz demektir. Batı'nın muhafazakârlığa red gözüyle muhalefet etmesi tabiidir. Batı'nın kendi değerlerine orta çağ karanlığı darbe vurduğundan muhafazakârlığa edna telakkisiyle yaklaşması kaçınılmazdır. Dikkat edildiğinde Rönesansla başlayan Reformasyonla devam eden muhafazakârlık karşıtı gelişmenin sonucu, Batı'ya çıkış imkânı tanımıştır. Serbest düşünce adı altında yeni gelişmelerin bütün Avrupa'yı kaplaması kendiliğinden oluşmuştur. Burada muhafazakârlıktan veya muhafazakârlığın erdemliğinden bahse konu olacak bir gelişmeden söz edilemez. Hak ve hakikatten, âdil bir sitemden; hazmedilmiş sahih gelenek gayr-i kabildir. Her gelişmenin önündeki Kilise'nin bağnazca tutumu, Batı insanını ikilem arasında bırakmıştır. Din mi dinsizlik mi? Kilisenin ruhani yapısını korumak mı? Yoksa insanları maddi ihtiyaçlarına çare mi olmak? Din ile dinsizlik ya da bundan neşet eden laiklik/ sekülerlik ile Hıristiyan ruhaniliği gibi bir çelişki içerisindeki tahterevallinin salınımları çözümsüzlükte baş amil olmuştur. İşte bundan dolayı Batı muhafazakârlığındaki mukavemet geri dönüşü işaret olduğundan; Aydınlanmacı felsefenin hâkimiyetine dört elle sarılmıştır. Dikkat buyrulursa laiklik veya sekülerliğe teşne bir toplumun varacağı noktanın yeni deryalara yelken açmasından başka ne olabilir ki? Bu meyanda bile yani din dışılığında ayrışmalar meydana gelmiştir. Katı bir anlayışla Fransız laikliği dini kıymetleri

tamelden dışlamıştır. Keskin sınırlar çizerek vur demenin öldür anlamına geldiğini fiili olarak ispat etmiştir. Bundan biraz daha ehven görünen Anglo-Saksonların seküler alayıdır ki, biraz daha müsamahalı, katı yaklaşımdan ziyade hoşgörülüsü olan din dışılık kendini göstermiştir. Böyle bir yerde vücut bulacak hâkim fikirler elbette ki muhafazakârlığa çok farklı bakacaklardır.

Refah-Huzur cemiyetinin inşasının temelinde Batı'dan farklı muhafazakârlık anlayışının olacağı aşikârdır. Batının seküler bakış açısı, tecrübeye dayalı metafiziği red eden rasyonalizminin “Ana Kaynak” a atıfta bulunması düşünülemez. Ancak iktisatçı Lord Keynes'in dahi dayanak kabul ederek örnek gösterdiği Hz. Yusuf (as) ve “Öküz ve Başak” başlıklı rüyadan mülhem iktisat teorisi, esas itibariyle Muhafazakâr Değişim'in nasıl olması gerekliliği hakkında fikir vermesi açısından mühimdir. Kıymetli fikir adamı ve şair Sezai Karakoç, “Öküz ve Başak” başlıklı rüyayı şu şekilde tahlil eder:

“Bu örneğin ışığında, halka Hz. Yusuf'un nasıl önder olmaya ve yol göstermeğe çalıştığını görmekteyiz. (...) Yorum yaparkenki sözlerinde üç unsur göze çarpmaktadır:

1-Peygamberliği ilân,

2- Allah'ın varlığına ve teklifine inanmalarını, kötülüklerden kaçınmalarını, iyilikler işlemelerini isteyiş,

3-Düşlerine dayanarak geleceklerine dair haberler ve yorumlar.

Devletle halkın ilişkileri İşte peygamberlik ödevi başlıca unsurlarıyla burada toplanmıştır. Bu ödevin, sonra zindanın dışına taşacağını ve bir gün sarayın kapılarına dayanacağını düşünmek artık kolaylaşmıştır.

İşte peygamberliğin yayılışı buraya varınca, Firavunun rüyası yeni bir döneme işaret etmektedir. Kendi düşünün, toplum ve insanların düşlerinin sınavından geçen Hz. Yusuf, son merhaleye varmaktadır. Devlet düşü merhalesine ermesi, Firavunun rüyasıyla gerçekleşmektedir. O zamanın devleti, ekonomik temel olarak ziraati almaktadır.

Halkın geçimi ve devletin sürmesi, ziraî refaha bağlıdır. Rüyadaki öküz ve başak sembol ve motiflerinin düşü donatması bundandır. Öküz tarlayı sürmeden nasıl başak çıkmazsa, öküzün sembolize ettiği zaman geçmeden, başağın sembolize ettiği hasadın sonu belli olmayacaktır. Devlet zamanla emek verimini en altın oranda birleştiren kuruluştur. Hz. Yusuf, bunda yine yol göstericiliği yapmış, devletin ne zaman tasarruf, ne zaman sarf yapacağını bildirmiştir. Refah devletinin ana çizgilerini çizmiştir. Büyük iktisatçı Lord Keynes, devrevî bütçe teorisinin ilk tarihi uygulanaşına, Hz. Yusuf'un bu yedi yıllık planlamasını örnek göstermektedir. Yedi yıl fazlayla bağlanan devlet bütçesi, yedi yıl da açık vererek, on dört yıllık bir dönemde denklige kavuşturmakta ve toplum böylece kuraklık ve açlık yıllarını sıkıntısız atlattığıdır" (Karakoç, 2010: 41-43).

Refah-huzur cemiyetinin teşekkülü numune olan bu misal esas itibariyle de refah nazariyesinin nasıl huzurla bütünleşeceğini de içinde vermektedir.

Netice yerine:

Muhafazakâr Değişim'de asıl olan değerlere sahip çıkarak gelişmedir. Mevcut hataları tasfiye, ama yerine ikame edilecek yeni "şey"lerin cemiyetin geleneğine, inancına düşman olmayan, uzak durmayan yeniliklerden teşekkül etmelidir. Tahrifata uğramış, tekâmüle mani çürük değersiz kıymetlerin tecdidi (yenilenme) verimli neticelere imkân verecektir. Topluma, asrın gelişmelerinden; bu gelişmenin değişme ile mümkün olabileceğinden, değişimin dünyalık getirisinin muşahhas verilerini sunarak yapılan teşebbüs, müspet sonuçlar vereceği muhakkaktır. Karşı karşıya kaldığı veya kalacağı; şırınga edilecek doktriner nassların (dogmaların) olamayacağını yenileşme çabasındaki cemiyete (milletle) izah edilmelidir. Tepeden inme fikri zorlamaların cemiyette akis bulması zor olacağından; hatta ters tepeceğinden ortak değerlerine vurgu yapılmalıdır. Seçilenlerin nazariyenleri, toplumu yönlendirme mevkiindekilerin ve

tabiki idarecilerin afakilikten uzak durmaları, ayakları yere basarak iş yapmaları ehemmiyet arz etmektedir. Esas meselenin bam teli, tarihî geçmiş olan bir milletin -ki burada arz edilmek istenen milletin Müslüman-Türk milleti olduğu izahtan varestedir- Sahih Gelenek'e bağlılığı da aşikârdır. Sahih Gelenek'i tesis etmiş bir milletin yeniliklere karşı hissiyatsız olması düşünülemez. Buna karşılık gelecek, kendine münhasır fakat alemşümül umdeleri yeni bir bakış açısıyla millete kazandırması tabiidir. Asriliğin (modernlik) müspetisiyle kendi kültüründen, inancından, tarihinden; velhâsılı bütün bunların bileşkesinden müteşekkül kutsi kıymetleri; suiistimale mahal bırakmayacak şekilde milletin bünyesine meczetmesini bilir. Ancak, maalesef bu noktada, belki de iyi niyetli çalışmaların mahsulü olarak; Sahih Gelenek'in aslından tavizler verdirerek veya vererek bilmediği deryalara dalan bazı fikir sahipleri olmuştur ve halende olmakta; görünen o ki olmaya da devam edecek.

Bu noktada Yeni Türkiye'nin Gelecek Ufkunda muhafazakârlığa bakış nasıl olması icap eder?, Külliye red mi yoksa sentezden mütevellit bir tekâmül mü müspet neticeler verecektir? Muhafazakârlığı cemiyet olarak nasıl algılamalıyız? İyi-köyü, güzel-çirkin, tahrif olmuş-olmamış; nasıl bakacağız? Bunu tetkik etmekte büyük faydalar vardır. Ancak, bu taktirde Muhafazakâr Değişim'e fikrî ve ameli taban oluştururuz.

Kaynakça:

ERDOĞAN, Recep Tayyip, Yeni Türkiye Dergisi, "Yeni Türkiye Özel Sayısı: Yeni Türkiye", Ocak-Şubat 2014, Yıl:10, Sayı; 56, Ankara.

KARAKOÇ, Sezai, Ruhun Dirilişi, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010

TOPÇU, Nurettin, Yarınki Türkiye, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2011